

De post-Covid kunstmarkt in beweging

We waren er zo van overtuigd: de pandemie zou alles veranderen. We zouden bewuster omgaan met het milieu, minder vliegvlagen maken, vaker de auto laten staan, meer online vergaderen en tot een democratischer verdeling komen tussen de haves en have nots. Er zou meer aandacht zijn voor kansarme bevolkingsgroepen, en we zouden de wereld in breder perspectief gaan zien dan alleen vanuit de westerse denkbeelden. Tekst Jeannette ten Kate

Interessant om nu, twee jaar na dato, in kaart te brengen of die veranderingen inderdaad zijn doorgelopen en hoe zij zich binnen de kunstmarkt hebben gemanifesteerd.

NIEUWE KOPERS, NIEUWE HYPES

De overgang naar online, gestuurd door de pandemie, trok een nieuwe, relatief jonge kopersgroep aan. Opgetroeid met internet en gewend aan het gemak van online kopen, ging deze groep veel makkelijker over tot aankoop vanaf een scherm, dan tijdens een fysieke veiling op vastgestelde tijden of bezoek aan een galerie. Met name jonge Aziaten, vooral afkomstig uit China maar in het Westen opgeleid, kochten kunst van eveneens jonge kunstenaars. Hierbij zagen we een voorkeur voor werk dat het goed doet op Instagram: helder van kleur en met aantrekkelijke voorstellingen. Dit soort 'happy art' werd goed verkocht in de prijscategorie tussen 50.000 en 1 miljoen dollar en ontwikkelde zich tot een nieuwe trend. Deze zette door in 2021 en had tot gevolg dat

jonge kunstenaars van nog geen veertig jaar al werken verkochten voor meer dan 500.000 dollar. Toen deze kunstenaars door de explosieve waardestijging onbereikbaar werden, gingen de nieuwe kopers gretig op zoek naar ultra contemporary art – werk van de allerjongste generatie, vaak nog jonger dan dertig jaar. Dit wordt ook wel red chip-kunst genoemd, gemaakt door kunstenaars die snel beroemd worden en veel aandacht krijgen op sociale media-platforms. Via deze platforms promoten ze hun eigen werk, en behalen zo enorme commerciële successen. Het tegenovergestelde is blue chip-kunst, gemaakt door gevestigde namen als Andy Warhol, Mark Rothko, en Jeff Koons, die op veilingen voor recordresultaten wordt verkocht. De blue chip-kunstmarkt kent veel vraag en weinig aanbod. Red chip-kunstenaars zijn doorgaans nieuw op de markt en zoals gezegd relatief jong. Ze hebben zoveel volgers en succes op sociale media, dat hun werken het traditionele proces overslaan en nu al de veilingen hebben bereikt, »

waar ze eveneens voor duizelingwekkende prijzen worden verkocht. Maar niet alleen online zijn deze kunstenaars populair: ze worden inmiddels ook opgepakt door topgaleries als David Zwirner en Larry Gagosian. Dit betekent dat red chip-kunstenaars tegelijkertijd verschijnen op de primaire als op de secundaire markt. Ofwel: ze worden bij een galerie getoond en ook op de veiling verkocht.

De red chip-kunstenaars staan nog vol in hun ontwikkeling, waardoor het lastig te voorspellen is wat hun volgende stap zal zijn. Dat betekent dat het voor hen ook moeilijk is om de steun en het vertrouwen te krijgen van non-profit instituten als musea en internationale kunstevents. Ervaring leert dat het heel moeilijk is om als kunstenaar relevant te blijven, wanneer de support van en opname in musea, handel en gerenommeerde collectioneers ontbreekt.

De red chip-trend spitste zich in 2022 verder toe op kleurrijke, abstracte voorstellingen, veelal gemaakt door vrouwelijke kunstenaars. Een verandering ten opzichte van het realisme dat in de jaren daarvoor populair was.

EEN NIEUWE, HYBRIDE MARKT

De opkomst van online platforms had niet alleen impact aan de koperskant, maar leidde tot een verandering in het gehele

verkoopstelsel. Het aantal online verkopen steeg exponentieel: na een langzaam groeitraject in de meeste jaren tot aan de coronacrisis in 2019, bereikte de opbrengst van online verkoop een historisch hoogtepunt van 12,4 miljard dollar in 2020 – een verdubbeling ten opzichte van het jaar daarvoor. Hoewel de enorme toename in online verkopen daarna stagneerde, is de markt post-corona niet meer teruggezet naar het oude niveau. Het aantal online kunstankopen bleef aanzienlijk hoger dan in 2019 of enig vorig jaar: in 2021 was de totale omzet 13,3 miljard dollar. De online-markt lijkt zich dus definitief gevestigd te hebben.

Toen de markt vanaf 2021 geleidelijk heropende, was er een hybride vorm ontstaan waarin men inzet op fysieke events zoals beurzen en veilingen, maar ook investeerde in digitale oplossingen als online viewing rooms. Daarnaast maakten zowel kunstenaars als kopers gebruik van de nieuwe, online verkoopplatforms, die functioneren zonder tussenkomst van de galerie. Het werd steeds makkelijker, maar ook steeds breder geaccepteerd om kunst via een scherm te kopen. Dat gezegd hebbende, blijkt toch dat de duurder verkopen meestal offline blijven. We zien hier dat digitale technologie vooral wordt ingezet om fysieke verkoop te ondersteunen. De mogelijkheden om bijvoorbeeld verfstuctuur vanaf »

<< Kerry James Marshall, *Untitled*, acrylverf op PVC, 60x53cm, Sotheby's London, 27 juni 2023, USD 3.918.643

< Neo Matloga, *o bethile ka mazaza*, 2021, collage, houtskool, vloeibare houtskool inkt en pastel op doek, 200x200cm, courtesy STEVENSON Kaapstad/Amsterdam

> Christina Quarles (1985), *Even in the evening*, 2019, acrylverf op doek, 132x127cm, Christie's London 13 oktober 2022 USD 971.869

De red chip-kunstenaars staan nog vol in hun ontwikkeling, waardoor het lastig te voorspellen is wat hun volgende stap zal zijn

een scherm te kunnen zien, worden steeds beter. Zo wordt technologie gebruikt om een bezichtiging op afstand zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, maar in het hogere segment worden werken vaak ook in het echt bekeken.

2022: AFKOELING VAN DE MARKT

De geschiedenis heeft geleerd dat er altijd veranderingen plaatsvinden na een heftige mondiale gebeurtenis. Zo was er voor- en tijdens corona bovengemiddeld veel aandacht voor Afro-Amerikaanse kunst. Van een trend werd het een hype – dat wil zeggen dat het niet meer ging om de boodschap van het werk, maar vooral om de geldwaarde. Vooral de verkoopcijfers van portretten met aantrekkelijke, contrasterende kleuren schoten omhoog. Een duidelijke kentering is echter zichtbaar vanaf 2022: er wordt minder vluchtig gekocht en er ontstaat weer meer aandacht voor de inhoud. De jonge, voornamelijk Aziatische kopersgroep is nu minder actief ten opzichte van vermogende verzamelaars, die belang hechten

Een verschil met de periode van voor corona is ook te zien in de focus van de beurzen: de lokale omgeving is belangrijker geworden

aan onderzoek en afkomst van een werk. Zij kijken meer naar de samenhang van hun collectie en kopen bewust. Hierdoor wint kunst met een conceptuele achtergrond weer aan populariteit. Dat heeft ook als gevolg dat de verkopen langzamer gaan.

Een andere reden voor afkoeling van de markt is de huidige wereldproblematiek. Onder andere de oorlog in Oekraïne, de daarmee samenhangende inflatie en de gevolgen van klimaatverandering hebben invloed op de marktwerking. Volgens Clare McAndrew, verantwoordelijk voor het jaarlijkse kunstmarktrapport in opdracht van Art Basel, lag de omzet van de totale wereldwijde kunstmarkt in 2022 op 67,8 miljard dollar. Dat is een weinig indrukwekkende groei van 3% ten opzichte van het jaar daarvoor, hoewel het hoger ligt dan pre-corona in 2019.

Die groei geeft bovendien een vertekend beeld, omdat hij onevenredig is verdeeld: de verschillende sectoren vertonen onderling grote verschillen. Alleen de omzet van beeldende kunst nam toe, waarbij de categorie oude meesters redelijk stabiel bleef en het impressionisme een lichte stijging liet zien. De grote winnaar was echter de hedendaagse kunst

(werk gemaakt in de afgelopen zeventig jaar). Daarbinnen presteerde het topsegment, dat wil zeggen werken van boven de 10 miljoen dollar, het beste. In de verkoop van werk onder 250.000 dollar was een daling van 3% te zien. Dit is te verklaren door de financiële mogelijkheden van de superrijken: het aantal miljardairs groeide en hun vermogen nam in 2020 met bijna een derde toe. De wijdverspreide negatieve sociale en economische gevolgen van de pandemie heeft het verschil tussen arm en rijk dus verder vergroot. Een groot verschil met de financiële crisis van 2009, toen het aantal miljardairs met 30% afnam en hun vermogen met 45% daalde.

WAAR STAAN WE NU?

Een andere verschuiving is te zien in de geografische verdeling van kunstbeurzen wereldwijd. Door corona liep het aantal fysieke events sterk terug. Tijdens het dieptepunt van de pandemie, in 2020, werden wereldwijd 117 geregistreerde beurzen georganiseerd. In 2022 steeg dat aantal naar 333. Een verschil met de periode van voor corona is ook te zien in de focus van de beurzen: de lokale omgeving is belangrijker geworden. Hoewel high end beurzen zich mondiaal blijven profileren, richten kleinere beurzen zich duidelijk op galeries

< Louis Fratino, *An Argument*, olieverf op doek 177,8x165,3cm, Sotheby's New York 16 november 2022 The Now Evening Auction USD 730.800

> Louise Bourgeois, *Spider IV*, 1996, brons, 203,2x180,3x53,3cm, editie 2/6, opbrengst USD 14.679.200 Sotheby's Hong Kong 27 april 2022. Verkocht op Art Basel 2023 bij Hauser&Wirth voor USD 22,5 miljoen

en kopers uit de regio. Dit is onder andere te verklaren vanuit financiële overwegingen: niet alleen reizen kost geld, maar ook het transport en de import- en exportbelastingen van de werken. Daarnaast speelt duurzaamheid een rol. Deze tendens wordt overigens ook opgepakt door het internationale Art Basel, dat in 2022 voor het eerst Art Basel Paris+ (voorheen FIAC) introduceerde, naast de al gevestigde edities in Miami en Hongkong. Bovendien is de beurs een samenwerking aangegaan met Art Week Tokyo. Ook Frieze London organiseert inmiddels beurzen in San Francisco, New York en Seoul. Zo ontstaan vertakkingen van hoofdbeurzen, afgestemd op de locatie, om op verschillende plekken in de wereld een regionaal publiek te bereiken. Hongkong was altijd de internationale kunsthub van Azië, maar vanwege de politieke onrust en strenge Chinese coronaregels verliep de uitvoering van beurzen moeizaam. Galeries moesten hun stands bemannen met behulp van lokale assistenten – niet ideaal. Ondanks dat de laatste editie van Art Basel Hongkong weer als vanouds succesvol was,

wordt verder gezocht naar een ander kunstcentrum. Seoul wordt genoemd als potentieel opvolger, evenals Singapore. Die laatste lijkt meer voor de hand liggend, maar mist als expatstad wellicht de wortels en infrastructuur om te kunnen uitgroeien tot volwaardig kunsthub. Zo'n zelfde zoektocht is gaande om een plaatvervanger te vinden voor Londen als centrale Europese kunsthub, die deze rol vanwege Brexit niet langer kan vervullen. Parijs ligt het meest voor de hand, gezien de vestiging van diverse internationale topgaleries en het aanbod van de veilingen. Maar in Parijs wordt de markt van oudsher gedomineerd door meer klassieke kunst, en kreeg de hedendaagse markt moeilijk voet aan de grond. De panelen zijn dus aan het schuiven en de uitslag is nog onbekend. Maar verschuivingen bieden mogelijkheden. We bevinden ons duidelijk nog in een onderzoeksfase, dus spannend om te zien waar het naartoe gaat. Met nieuwe tijden komen ook nieuwe mogelijkheden – daarom is het interessant om dit op de voet te volgen. <<

Jeannette ten Kate is kunstadviseur op de mondiale kunstmarkt, oprichter van The Art Connector en directeur van The Arts Club en International Arts Club. Ze werkte bij veilinghuizen Sotheby's en Glerum Auctioneers. Sinds twintig jaar heeft ze haar eigen bedrijf. artconnector.nl